

**Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка**

Кафедра теорії і методики дошкільної та початкової освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи

М.Б. Боднар

«31» серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТА ДО РОБОТИ В
ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський)*
галузь знань – *01 Освіта / Педагогіка*
спеціальність – *013 Початкова освіта*
освітньо-професійна програма – *Початкова освіта*

Данік В.П. Професійна адаптація студента до роботи в початковій школі : робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 013 Початкова освіта. Кременець, 2020. 16.с.

Розробник програми : Данік В. П., старший вчитель початкових класів Кременецької ЗОШ І-ІІІ ступенів № 4, методист міського відділу освіти Кременецької міської ради, тренер НУШ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти. Протокол № 1 від 31.08.2020 року.

Зав. кафедри _____ Т. С. Фасолько

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: <i>01 Освіта / Педагогіка</i>	Вибіркова (вільного вибору студента)	
Модулів – 1	Спеціальність: <i>013 Початкова освіта</i>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	
Загальна кількість годин - 120		Семестр	
		8-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3,7	Освітньо-професійна програма: <i>Початкова освіта</i>	24 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	8 год.
		Лабораторні	
	Рівень вищої освіти: <i>перший (бакалаврський)</i>	-	-
		Самостійна робота	
		72 год.	104 год.
		Вид контролю:	
залік	залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить(%):

для денної форми навчання – 40/60

для заочної форми навчання – 15,39/84,61

Мета та завдання навчальної дисципліни

Професія вчителя є досить творчою та відповідальною роботою, яка вимагає від педагога вміння ефективно взаємодіяти, як з вихованцями так і з їхніми батьками, колегами по роботі, адміністрацією; вимагає постійного підвищення професійного рівня, самовдосконалення, залучення до інноваційних технологій, самоосвіти, вміння приймати правильні та ефективні рішення в різних ситуаціях.

Сучасний педагог – це професіонал, який орієнтується в наукових досягненнях, в інноваціях, володіє різними технологіями розвитку, навчання та виховання дітей; здатний до саморозвитку, самовдосконалення, самомоделювання в різних сферах життєдіяльності, у тому числі й у професійній.

Навчальна дисципліна «Професійна адаптація студента до роботи в початковій школі» розкриває: суть «адаптації», як багатоаспектного процесу; розуміння і види професійної готовності молодого фахівця; основні форми і методи роботи з молодим вчителем у ЗЗСО; сутність синдрому «професійного вигорання» та його взаємозв'язок з професійним стресом; причини виникнення та шляхи розв'язання конфліктних відносин у педагогічному колективі закладу загальної середньої освіти.

Мета полягає у формуванні компетенцій майбутніх учителів з теорії та практики організації професійно-педагогічної діяльності в ЗЗСО на засадах професійно-особистісного, морально-етичного та методичного становлення фахівця.

Завдання:

- ознайомити з базовими теоретичними поняттями курсу, систематизувати зміст основних категорій;
- розвивати у майбутніх педагогів уявлення про педагогічну діяльність у школі як цілеспрямоване рефлексивне керівництво діяльністю учнів, усвідомлення себе суб'єктом цієї діяльності;
- формувати у студентів гуманну позицію у розумінні мети й завдань власної педагогічної практичної діяльності;
- опанувати механізмами використання особистісного потенціалу для вирішення педагогічних завдань навчання і виховання;
- вчити оволодівати елементами педагогічної техніки керування собою і взаємодією;
- усвідомлювати засоби і напрями професійного самовдосконалення;
- розвивати у майбутніх педагогів здатність до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, навчання їх творчим підходам до визначення педагогічних дій у нестандартних ситуаціях, уміння приймати найбільш вдалі рішення у відповідності до педагогічних закономірностей та принципів навчання і виховання;
- сприяти розвитку морально-етичних категорій: обов'язку, відповідальності і честі як основам професійно-особистісного становлення молодого педагога.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти такими **компетентностями**:

Інтегральна:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачає застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, б верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність до міжособистісного спілкування; комунікаційні навички, навички працювати як автономно, так і в команді;

ЗК6. Здатність володіти державною мовою як усно, так і письмово та спілкуватися іноземною мовою.

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних, здоров'язбережувальних технологій; пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, що виникають в процесі професійної діяльності; приймати обґрунтовані рішення.

Фахові компетентності (ФК):

ФК1. Здатність усвідомлювати високе соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вчителя початкових класів.

ФК2. Здатність проектувати і провадити освітній процес із врахуванням сучасного сталого розвитку суспільства та рівня розвитку особистості учня початкових класів.

ФК4. Здатність створювати психолого-педагогічні умови для саморозвитку і самореалізації суб'єктів педагогічного процесу в умовах початкової школи.

ФК5. Здатність реалізовувати професійно-педагогічну діяльність в умовах відкритого освітнього середовища початкової школи.

ФК6. Здатність організовувати спільну діяльність і міжособистісну взаємодію суб'єктів педагогічного процесу Нової української школи.

ФК7. Здатність створювати і підтримувати психологічно безпечне і сприятливе освітнє середовище початкової школи, що сприяє навчанню молодших учнів, незалежно від їхнього соціально-культурного та економічного контексту.

ФК8. Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів власної професійно-педагогічної діяльності, включаючи спроможність обмірковувати власні та інші системи цінностей, розвиток і практику.

ФК12. Здатність впроваджувати сучасні педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності.

ФК13. Здатність трансформувати і впроваджувати передовий педагогічний досвід у власній професійній діяльності у галузі початкової освіти.

ФК15. Здатність здійснювати усну комунікацію в різноманітних освітніх контекстах.

ФК18. Здатність освоювати ряд навчальних та оцінювальних освітньо-педагогічних стратегій і розуміння їх теоретичних основ.

Програмні результати навчання

ПРН-3 Продемонструвати сучасні уявлення про підходи до управління педагогічною взаємодією, організацією навчально-виховного процесу, сучасною освітньою технологією навчання і виховання молодших школярів.

ПРН-4 Володіти державною мовою як усно, так і письмово та спілкуватися іноземною мовою, здійснювати усну комунікацію в різноманітних освітніх контекстах.

ПРН -7 Проводити педагогічну освітню діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу в умовах початкової школи, організовувати навчально-виховний процес у загальноосвітньому навчальному закладі I ступеня.

ПРН-8 Використовувати навички, що були сформовані й розвинуті під час вивчення дисциплін професійної практичної підготовки.

ПРН-9 Застосовувати отримані знання при вирішенні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей дитячих колективів і конкретних педагогічних ситуацій.

ПРН-11 Користуватися різноманітними методами і формами навчання, ефективними прийомами керівництва навчально-виховною діяльністю дитячих колективів.

ПРН-12 Обґрунтовувати вибір ефективних методів і прийомів для реалізації навчально-виховного процесу та завдань наукових досліджень в галузі початкової освіти.

ПРН-13 Здійснювати науково-дослідну і методичну діяльність в сфері початкової освіти.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Процес адаптації вчителя початкової школи до роботи в закладі загальної середньої освіти як компонент професійного становлення

Тема 1. Адаптація як багатоаспектний процес

Історіографічна основа досліджень процесу адаптації особистості у працях вітчизняних учених. Поняття адаптації та його значення. Психологічна структура особистісної адаптованості. Чинники стабілізації особистісної адаптації. Вікові особливості розвитку адаптивності. Чинники дезадаптації молодих спеціалістів.

Тема 2. Професійна адаптація особистості

Сутність поняття «професійна адаптація». Регулятори професійної адаптації. Фактори адаптації. Форми і види адаптації педагогічних працівників в ЗЗСО. Етапи адаптації молодого вчителя. Структура професійної адаптації

Тема 3. Професійна готовність молодого фахівця

Професійне становлення молодого вчителя в умовах сучасних трансформаційних процесів в освіті. Особливості професійної діяльності молодого вчителя. Поняття професійної готовності. Структура та основні аспекти професійної готовності.

Тема 4. Стрес і особистість фахівця

Характеристика поняття «стрес», його вплив на особистість. Стрессова реакція. Фази і компоненти стресу. Причини виникнення стресів. Види стресу. Ознаки стресової напруги, причини її виникнення. Аспекти психостійкості вчителя початкової школи. Профілактика та подолання стресу

Тема 5. Психологія міжособистісних конфліктних відносин у педагогічному колективі

Сутність міжособистісного конфлікту у педагогічному колективі. Причини конфліктів (матеріально-технічні, ціннісно-орієнтаційні, фінансово-організаційні, управлінсько-особистісні, соціально-демографічні, соціально-психологічні). Типи конфліктів (конфлікти, породжені перепонами в досягненні цілей спільної трудової діяльності, конфлікти, породжені перепонами в досягненні особистих цілей, конфлікти, спричинені протидією особистості соціальним нормам, особистісні конфлікти). Групи міжособистісних конфліктів. Особливості конфліктної поведінки представників різних стилів мислення. Міжособистісні стосунки в педагогічному колективі. Принципи регулювання міжособистісних конфліктів. Профілактика міжособистісних конфліктів.

Змістовий модуль II. Форми методичної роботи з молодими спеціалістами, що прискорюють процес адаптації до професійної діяльності

Тема 6. Колективно-групові форми роботи з молодими фахівцями

Школа молодого вчителя. Методичні об'єднання. Тематичні виставки. Методичні фестивалі. Методичні аукціони. Конкурси педагогічної майстерності. Семінари-практикуми. Зустрічі з цікавими людьми. Дні відкритих дверей. Науково-практичні конференції

Тема 7. Індивідуальні форми роботи з молодими фахівцями

Діагностування. Самоосвіта. Консультації, співбесіди. Педагогічні виставки. Творчі звіти.

Тема 8. Наставництво як процес формування особистості молодого педагога

Організація роботи наставника з молодим педагогом. Структура методичної роботи з молодими педагогами. Організація роботи наставника. Зміст і форми роботи наставника з молодим вчителем. План роботи наставника. Діагностика молодих спеціалістів. Контроль за роботою молодого вчителя.

Тема 9. Самоосвіта як одна з ефективних форм, що сприяє професійній адаптації вчителя

Самоосвіта вчителя в історико-педагогічному контексті. Сутність самоосвіти. Основні принципи самоосвіти. Етапи підготовки вчителя до самоосвіти. Мотиви на напрямки самоосвітньої діяльності. Структура процесу самовдосконалення. Види самоосвіти. Форми самоосвіти. Методи самоосвіти. Результати самоосвіти педагога.

Тема 10. Детермінанти професійного вигорання вчителів ЗЗСО

Характеристика синдрому професійного вигорання і умови його появи. Стадії професійного вигорання та групи ризику. Основні аспекти професійного вигорання вчителів ЗЗСО. Симптоми професійного вигорання (пов'язані з фізичним станом людини та соціальними відносинами). Профілактика професійного вигорання.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	с.р	інд.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1												
Тема 1.	12	2	2	-	8	-	22	1	1	-	-	10
Тема 2.	10	2	2	-	6	-				-	-	10
Тема 3.	12	2	2	-	8	-	12	1	1	-	-	10

Тема 4.	10	2	2	-	6	-	12	1	1	-	-	10
Тема 5.	16	4	4		8	-	14	1	1	-	-	12
Всього за змістовим модулем	60	12	12	-	36	-	60	4	4			52
Змістовий модуль 2												
Тема 6.	10	2	2	-	6		22	1	1	-	-	10
Тема 7.	12	2	2	-	8					-	-	10
Тема 8.	12	2	2	-	8		12	1	1	-	-	10
Тема 9.	10	2	2	-	6		12	1	1	-	-	10
Тема 10.	16	4	4	-	8		12	1	1	-	-	12
Всього за змістовим модулем	60	12	12	-	36		60	4	4			52
Разом	120	24	24	-	72		120	8	8	-	-	104

Методичні рекомендації до проведення семінарських та практичних занять

Мета семінарських та практичних занять – розширення у студентів інформування до загальної проблематики курсу, озброєння сукупністю вмінь придбання нової наукової інформації, формування навичок роботи з різними джерелами інформації (законодавчими, нормативними документами, науковими, навчальними, методичними джерелами, періодикою), перетворення інформації та подання її в різних формах.

На практичних заняттях студенти проявляють самостійність та творчу активність, спрямовану на розширення та деталізацію знань, здобутих на лекціях, а також набувають вміння висловлювати особистісну точку зору та аргументувати її.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських та практичних заняттях

1 бал – студент виявляє поверхові знання і розуміння основних положень навчального матеріалу з методики ознайомлення дітей з суспільним довкіллям, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки;

2 бали – студент виявляє недостатні знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь містить часткові помилки, недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального

матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент здатен на рецензію відповіді іншого студента; здатен опрацювати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання з методики ознайомлення дітей з суспільним довкіллям, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість год.	
1.	Історіографічна основа досліджень процесу адаптації особистості у працях вітчизняних учених.	8	10
2.	Сутність поняття «професійна адаптація».	6	10
3.	Професійне становлення молодого вчителя в умовах сучасних трансформаційних процесів в освіті	8	10
4.	Характеристика поняття «стрес».	6	10
5.	Сутність міжособистісного конфлікту у педагогічному колективі.	8	12
6.	Колективно-групові форми роботи з молодими фахівцями	6	10

7.	Індивідуальні форми роботи з молодими фахівцями	8	10
8.	Організація роботи наставника з молодим педагогом	8	10
9.	Самоосвіта вчителя в історико-педагогічному контексті	6	10
10.	Характеристика синдрому професійного вигорання	8	12
	Разом	72	104

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Розробити план роботи школи молодого педагога «Сходинки майстерності».

2. Розробити анкету для визначення професійних та особистісних якостей вчителя.

3. Розробити анкету оцінювання професійної підготовки педагога.

4. Розробити анкету для вивчення задоволеності молодих педагогів своєю професією і роботою.

5. Розробити «Поради молодому вчителю», для ефективної адаптації до професійної діяльності.

6. Написати реферат на одну із тем: «Сучасний стан професійного розвитку молодих педагогів у закладі освіти», «Позитивний професійний імідж вчителя як педагогічна проблема». Обсяг реферату 10-15 аркушів формату А4. Структура реферату: титульний аркуш, план, вступ, основний текст, висновки, список використаних джерел.

7. Написати незалежну характеристику на свою однокласницю як на вчителя, не вказуючи при цьому її імені, але наголошуючи на її професійних якостях, перевагах, досягненнях, а також недоліках.

8. Розробити «Заповіді сучасного педагога».

9. Розробити рекомендації для вчителів щодо попередження і подолання конфліктних ситуацій у професійній діяльності.

10. Написати (описати) свій особистісно-професійний автопортрет, який би відображував позитивні риси, які можуть допомогти, а також недоліки, що можуть стати перешкодою, у професійній адаптації у майбутній професійній діяльності.

Методи навчання:

Лекції, пояснення, розповідь, бесіда, рольові ігри, дискусія, диспут, вправи, ілюстрації, демонстрація, робота з літературою, відеометод, пізнавальні ігри, навчальна дискусія, виконання творчих завдань.

Методи контролю:

Поточне тестування, самостійні роботи, усне опитування, виконання творчих завдань, підсумковий тест.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль										ІНДЗ	Сума	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							ПТ
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	20	20	100
5	5	5	5	10	5	5	5	5	10			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання за національною шкалою

Відмінно – має міцні знання з дисципліни; вільно орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; вміло й упевнено, з незначною кількістю помилок застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє різноманітні творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

Добре – має добрі знання з дисципліни, з частковими помилками; достатньо впевнено, в загальному вірно орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; упевнено, лише з кількома суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

Задовільно (задовільно; достатньо) – має непогані, мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному достатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності зі значною кількістю недоліків.

Незадовільно (з можливістю повторного складання; з обов'язковим повторним курсом) – не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє павичок застосування знань в практичних ситуаціях; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

Перелік питань до заліку

1. Сутність і зміст процесу адаптації.
2. Види адаптації особистості.
3. Індивідуально-психологічні особливості адаптаційного процесу.
4. Психологічна адаптація фахівця.
5. Фактори психологічної адаптації особистості.
6. Проблема психологічної готовності майбутнього вчителя до педагогічної діяльності.
7. Деадаптація особистості.
8. Психологічна структура та чинники деадаптації молодих педагогів до педагогічного колективу.
9. Переадаптація і реадаптація особистості.
10. Професійна адаптація особистості.
11. Фактори професійної адаптації особистості.
12. Провідні принципи ефективних сучасних технологій адаптації молодого фахівця.
13. Види та функції професійної адаптації особистості.
14. Сучасний стан професійного розвитку молодих вчителів у ЗЗСО.
15. Деадаптивні комплекси особистості.
16. Види стресу.
17. Стрес у трудовій діяльності.
18. Захист від стресу.
19. Правила психологічних захистів особистості.
20. Розуміння і види професійної готовності фахівця.
21. Структура професійної готовності фахівця.
22. Психологія успішної діяльності фахівця.
23. Взаємозв'язок між процесами соціально-професійної адаптації та особистісним і професійним розвитком педагогів.
24. Педагогічні умови адаптації вихователя-початківця до професійно-педагогічної діяльності.
25. Конфлікт як соціально-психологічного феномена.
26. Динаміка і класифікація конфліктів.
27. Причини виникнення конфліктних відносин.
28. Шляхи розв'язання конфліктних ситуацій: попередження конфлікту; управління конфліктом; прийняття оптимальних рішень у конфліктних ситуаціях; розв'язання конфлікту.

29. Стили поведінки опонентів у конфліктній ситуації: конкуренція, співробітництво, уникання, пристосування, компроміс.

30. Шляхи формування сприятливого соціально-психологічного мікроклімату в колективі.

31. Система роботи з молодими спеціалістами у ЗЗСО з формування професійної компетентності.

32. Колективно-групові форми роботи з молодими фахівцями у ЗЗСО.

33. Індивідуальні форми роботи з молодими фахівцями у ЗЗСО.

34. Інтерактивні форми роботи з молодими педагогами.

35. Консультування як одна з форм забезпечення підтримки діяльності молодих педагогів.

36. Основні методи роботи наставника з молодим спеціалістом.

37. Основні напрями роботи вчителя-наставника.

38. Основні завдання вчителя-наставника.

39. Права та обов'язки вчителя-наставника.

40. Права та обов'язки молодого спеціаліста.

41. Оцінка діяльності молодого вчителя.

42. Підвищення педагогічної майстерності молодого вчителя.

43. Самоосвіта як одна з форм підвищення кваліфікації педагогів.

44. Вимоги до організації самоосвіти педагогів у ЗЗСО.

45. Вимоги до плану самоосвіти молодих вчителів.

46. Поняття «Професійне вигорання».

47. Симптоми професійного вигорання.

48. Сфери особистості, які страждають через професійне вигорання.

49. Фактори, що сприяють створенню позитивного психологічного клімату в педагогічному колективі.

50. Профілактика та подолання синдрому «професійне вигорання»

Методичне забезпечення

1. Тексти лекцій, розробки семінарських, практичних занять, питання тестового контролю, завдання для самостійної роботи тощо.

2. Підручники та посібники.

3. Дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів.

4. Критерії оцінювання знань і вмінь студентів.

5. Тематичні Інтернет ресурси.

Рекомендована література

1. Акіндінова І.А. Методи психологічної допомоги роботі з наслідками синдрому емоційного вигорання фахівців допомагають професій: *Психологічний журнал*. 2001. Том 17. № 4, с. 56-72.

2. Баклицький І. О. Психологія праці : підручник (2-ге вид., перероб. і доп.). К. Знання, 2008. – С. 200–229.

3. Бачинська Є. М. Вектори змін методичної роботи в закладах загальної середньої освіти в контексті реформування освіти в

- Україні.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.narodnaosvita.kiev.ua>.
4. Болотна Ю. Адаптація молодого спеціаліста. *Практичний психолог: Школа*. – 2013. № 9. С. 27–30.
  5. Борисова М. В. Психологічні детермінанти феномена емоційного вигорання у педагогів. *Питання психології*. 2005. № 2, с. 96-104
  6. Булах І., Долинська Л., Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів. Київ, 2019. 114 с.
  7. Гаращук, О. Школа професійної майстерності як одна з форм підвищення кваліфікації працівників. *Практика управління дошкільним закладом* 2014. № 10. С. 6-11.
  8. Єльнікова Г. Сутність адаптивного управління, його закономірності і принципи. *Наука і сучасність* : зб. наук. праць Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. К. : Логос, 2000. Вип. 2, ч. 1. С. 69-78.
  9. Жигайло Н. І. Роль керівника у формуванні соціально-психологічного клімату в колективі. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2. С. 374-383.
  10. Інноваційні підходи до організації науково-методичної роботи з педагогічними працівниками в умовах компетентісно зорієнтованої освіти : тематичний зб. праць / за заг. ред. В. В. Олійника. – Рівне : ПП Лапсюк, 2018. 632 с.
  11. Капкович, С. Робота з педагогічним персоналом із профілактики конфліктів / *Дит. садок. Управління*. 2013. Чис. № 3. С. 13-20.
  12. Капкович, С. Робота з педагогічним персоналом із профілактики конфліктів *Управління*. 2013. Чис. № 3. С. 13-20.
  13. Качур О. Профілактика професійного вигорання у закладах освіти. *Психолог, №40 (424)*, жовтень, 2020. – с. 3-7.
  14. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник. К. : Знання-Прес, 2003. 418 с.
  15. Кухарчук Т.А. Адаптація молодих вчителів природничих дисциплін до роботи в школі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 8. Серія: Педагогіка. Соціальна робота, 2005. С. 78–81.
  16. Куцманд К. Адаптація молодого вчителя сільської школи. *Рідна школа*. 2019. № 4-5. С. 77-80.
  17. Лисак У. Наставництво та коучинг у системі управління персоналом *Довідник кадровика*. 2010. №5. С. 82-84.
  18. Мороз О. Г. Професійна адаптація молодого вчителя: навчальний посібник. К.: КДШ ім. О. М. Горького, 1980. 96 с.
  19. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти. *Рідна школа*. – 2015. № 1 (900). С. 65-69.
  20. Радзивіл О. Шкільний менеджмент. *Управління освітою*. 2007. № 14. С. 23-29.

21. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти. / За ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки, Т.В. Зайчикової – К., 2006. 365 с.